

Asia: VN/27332/2023

Lausuntopyyntö ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi

1. Näkemykset hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumisessa

Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus näkemyksenne mukaan hallitusohjelmassa rahapelijärjestelmän uudistamiselle asetettuja tavoitteita ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä parantaa rahapelijärjestelmän kanavointiastetta?

Pirkanmaan hyvinvointialueena haluamme nostaa esille huolen siitä, että esityksessä ei huomioida riittävästi pelaamisen mukana tuomia haittoja ja niiden aiheuttamia sosiaali- ja terveystaloudellisten kustannuksien sekä inhimillisiä kustannuksia. Hyvinvointialueen näkökulmasta olisi toivottu enemmän konkreettisia toimenpiteitä näiden kustannusten torjumiseksi.

Esityksessä ei ole kanavoitu rahoitusta tai varoja hyvinvointialueille tai järjestöille, jotka kuitenkin kantavat suurimman vastuun peliongelmaisten ja heidän läheistensä auttamisesta ja tukemisesta. Erityisen huolestuttavaa on myös se, että järjestöiltä leikataan suuria määriä varoja. Järjestöt ja yhdistykset ovat avainasemassa tukemassa ennaltaehkäisevää näkökulmasta pelihaittojen syntymistä sekä hoitoa. Näkisimmekin tärkeänä, että riittävä rahoitus rahapelihaittojen ehkäisylle myös turvataan laissa.

Huolta nousee myös nuorten aikuisten miesten rahapelaamisesta ja heidän tukemisestaan, sillä he näyttävät enemmistönä rahapelaamisessa. Nuorille aikuisille erityisesti toivoisimme osoitettavan matalammat tappiorajat ja niiden asettamista pakollisiksi ja sitoviksi. Olisi hyvä, ettei tappiorajaa pystyisi hetken mielijohteesta muuttamaan. Merkittävällä osalla tulot ovat pieniä, eikä heillä ole varaa useiden tuhansien eurojen tappioihin. Lisäksi pitäisi olla mahdollisuus asettaa yksi tappioraja yhdellä verkkoalustalla, jottei pelaaminen mahdollistuisi rajan ylityttyä toisen lisenssihaltijan verkkosivulla.

Kustannukset rahapelihaitoista ovat merkittävät koko yhteiskunnalle. Lisenssijärjestelmään siirtyneiden maiden kokemuksissa esille on noussut mainonnan lisääntynyt kasvu, mikä voi

heikentää haavoittuvassa asemassa olevia tai rahapelaamisesta toipuvia. Myös huoli alaikäisten altistumisesta mainonnalle on suuri, sillä erilaisissa verkkoympäristöissä tapahtuu paljon myös epäsuoraa mainontaa esimerkiksi some-vaikuttajien toimesta.

2. Esityksen pääasialliset vaikutukset

Voitte kertoa näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnista.

Muiden pohjoismaiden kokemusten pohjalta voidaan pitää todennäköisenä, että rahapelaaminen tulee lisääntymään kyseiseen lisenssimalliin siirtymisen myötä Suomessa. Tämä tarkoittaa, että myös pelaamiseen liittyvät rahapeliongelmat tulevat lisääntymään (THL 2023).

Rahapeliongelmat eivät kosketa vain yksittäisen ihmisen rahatilannetta, vaan on useimmiten koko yksilön lähiyhteisöä ja perhettä koskettava laajempi ongelmavyöhyke ja rahapeliongelmissa on löydetty yhteys myös itsemurhiin (Selin & Lind 2024). Tällä hetkellä 112 000 suomalaisella on jonkinlaisia ongelmia pelaamisen kanssa (Päihdelinkki) ja joka viidennen suomalaisen lähipiirissä on joku, joka pelaa ongelmallisesti (STM raportti 2023). Rahapelaamisella on tunnistettu yhteys myös lähisuhdeväkivaltaan (Korman ym. 2008). Rahapeliongelmissa voidaan siis nähdä olevan monia sekundaarisia piilokustannuksia, jotka kertaantuvat yhteiskunnassa.

Tutkimusten mukaan ongelmapelaaminen on yhteydessä ylivelkaantumiseen ja erityisesti ongelmapelaajat rahoittavat pelaamistaan luottokortilla tai muilla lainoilla ja esimerkiksi pikavipeillä (Marionneau, Lahtinen & Nikkinen 2023). Rahapeliongelmat lisäävät erityisesti mielenterveyden haasteita, ihmissuhdehaasteita sekä tarvetta henkiseen tukeen ja elämän/rahatilanteen selvittelyyn sekä velkaneuvontaan. Rahapelaamiseen liittyy vastaavanlaista riippuvuutta kuin alkoholiin ja tupakka- ja nikotiinituotteisiin ja näin ollen pelaamisen lopettaminen on hankalaa ilman asianmukaisia tukitoimia. Ongelmana on kuitenkin se, että apua haetaan usein liian myöhään, jolloin ongelmat ovat ehtineet kasautua ja lainamäärätkin kasvaneet todella suuriksi. Asioiden selvittely vaatii myös työntekijöiltä paljon resursseja sekä monimuotoista osaamista. Tämän vuoksi apua tulisi olla haettavissa helpommin ja pelaajille tulisi tarjota pienemmällä kynnyksellä apua ja tukea suoraan pelialustoilla. Pelifirmojen vastuu haitoista olisi hyvä kirjata lakiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen vastuulla on järjestää tuki ja hoito rahapeliongelmiin osana terveydenhuollon päihde- ja riippuvuushoitoa. Mahdolliset lisääntyvät rahapelihaitat lisääisivät palvelujärjestelmän haastetta vastata perheiden ja läheisten tuen ja avun tarpeeseen. Samalla myös ennaltaehkäisevälle päihdetyölle tulisi suurempi tarve hyvinvointialueella ja kunnissa. Lisäksi olisi todennäköistä, että tarve vahvempaan yhteistyöhön järjestösektorin toimijoiden kanssa lisääntyvät. Näin ollen, näiden palvelujen ylläpitoon tulee kanavoida riittävästi resursseja ja ne tulisi olla lainsäädännöllä turvattu.

On tärkeää, että pelaamiseen liittyvät rajoitukset sekä pelirajat ovat riittäviä. Kannatamme keskitettyä pelirajarekisteriä, joka ei mahdollistaisi pelaajien pelaamista toisilla sivustoilla sivustokohtaisen rajoituksen täytyessä. Rekisteri ja riittävän pienet rajat pelaamiselle (esim. Nykyinen Veikkauksella käytössä oleva 500e/vuorokaudessa ja 2000e/kk) ovat ehdottomia minimivaatimuksia, jotta pelaaminen on mahdollista säilyttää turvallisissa rajoissa ja liian suurien velkakustannuksien ei pääse syntymään. Nuorille aikuisille voitaisiin harkita pienempiä pelirajoja.

Lisäksi kannamme suurta huolta haavoittuvassa asemassa olevien sekä alaikäisten ja nuorten aikuisten altistumisesta pelaamiselle ja sen haitoille. Tutkimusten mukaan erityisesti he ovat haavoittuvassa asemassa pelimainonnan osalta (THL). Ruotsissa malliin siirtymisen myötä rahapelien markkinointi kasvoi huomattavasti. Rahapelifirmat hyödyntävät sosiaalista mediaa ovelasti ja sitouttavat pelaajia sekä normalisoivat pelaamista (Lindeman 2023). Alaikäiset altistuvat mainonnalle myös esimerkiksi instagramin ja facebookin ynnä muiden sosiaalisten medioiden kautta. Kysymmekin, miten laissa turvataan riittävä sosiaalisen median mainonnan rajoittaminen ja valvonta?

a. Rahapelilain 1 luku – Yleiset säännökset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

b. Rahapelilain 2 luku – Yksinoikeustoimilupa, rahapelitoimilupa ja peliohjelmistotoimilupa

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

c. Rahapelilain 3 luku – Rahapelien toimeenpano

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

d. Rahapelilain 4 luku – Rahapelien markkinointi

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

e. Rahapelilain 5 luku – Valvonta

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

f. Rahapelilain 6 luku – Valvontamaksu

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

g. Rahapelilain 7 luku – Rahapeli­toiminnan ja -markkinoinnin kieltäminen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

h. Rahapelilain 8 luku – Maksuliikenteen ja verkkoliikenteen estäminen ja verkkosisällön poistaminen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

i. Rahapelilain 9 luku – Seuraamukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

j. Rahapelilain 10 luku – Valtionavustukset pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

k. Rahapelilain 11 luku – Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävät rahapelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

l. Rahapelilain 12 luku – Muutoksenhaku

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

m. Rahapelilain 13 luku – Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

n. Arpajaislain muutosehdotukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

o. Muut lakiehdotukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

4. Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta

Onko teillä muita näkemyksiä tai huomioita esitysluonnoksesta?

-

Lähteenmäki Riikka

Pirkanmaan hyvinvointialue - sosiaali- ja terveysjohtaja Taru Kuosmanen